

УДК 330.33.01(477) (045)

Н.В. ГУРІНЕНКО, НТУ «ХП», Харків

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена проблемі дослідження сучасного фінансового стану підприємств машинобудування України та аналізу стану галузі в цілому із застосуваннями методики дослідження ефективності діяльності та фінансової стійкості підприємства.

Статья посвящена проблеме исследования современного финансового состояния предприятий машиностроения Украины и анализа состояния отрасли в целом с применением методики исследования эффективности деятельности и финансовой устойчивости предприятия.

The article focuses on the study of modern financial engineering enterprises of Ukraine and analysis of the industry as a whole using the methods of research performance and financial sustainability of the enterprise.

Постановка проблеми. Існує два підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства – це якісні і кількісні методи. Головною проблемою є те, що основна маса цих методів є розробками західних економістів. Вони створювались для західних компаній. Вітчизняні ж аналітики намагаються використовувати їх в оригінальному вигляді, аналізуючи підприємства України, тому досить часто отримують результати, що не в повній мірі відповідають реальному їх становищу, тобто не враховується специфіка економічної системи України. І, якщо в якісних методиках, досить лише трохи уточнити ряд критеріїв і скорегувати оцінні ваги, то в області кількісних труднощі набагато більш серйозніші. Основні недоліки сконцентровані не в самому розрахунку коефіцієнтів, а в нормативно закріплених орієнтирах для них. Тобто існують деякі межі, перебування в яких того чи іншого коефіцієнта вважається нормою для підприємства, однак дані нормативи розраховувалися для країн з розвинутою ринковою економікою. В умовах України їх використання може бути недостатньо аргументованим. Крім того не враховуються галузеві особливості, що можуть просто кардинально змінювати оцінку того ж самого фінансового коефіцієнту в залежності від того, у якій галузі народного господарства функціонує підприємство. На наш погляд, принаймні в досить мінливих економічних умовах України, нормативи коефіцієнтів повинні перег-

лядатися щонайменше раз у п'ять років, доти поки економіка й економічні умови не стабілізуються.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам фінансового аналізу підприємства присвячено багато наукових праць, це, зокрема, роботи Балабанова І.Т., Крамаренко Г.О., Савчука В.П., Шеремета А.Д., К. Уолта, інших, що стосується діагностики фінансової стійкості, то дане питання є менш висвітленим, тим не менш воно знайшло своє відображення в працях Лернера Ю.І., Ковальова О.П., Яріш О.В.

Мета та завдання статті. Мета дослідження полягає в дослідженні сучасного фінансового стану підприємств машинобудування України та аналізу стану галузі в цілому із застосуваннями методики дослідження ефективності діяльності та фінансової стійкості підприємства.

Основна частина. Для виконання поставлених задач нами були відібрані дані по 80 підприємствам з 7 підгалузей машинобудування України. Для того, щоб дані й отримані результати були досить об'єктивними і статистично значимими, ми взяли форми фінансових звітностей (баланс, звіт про фінансові результати) підприємств за період у 4 роки. Отже, загалом базою аналізу виступило більше 500 річних форм звітності підприємств України, що дозволяє розраховувати на достатній ступінь достовірності результатів і їх відповідність загальній ситуації в Україні.

Теорія й практика для цілей оцінки фінансового стану підприємства в основному виділяє чотири рівні показників, які можна рекомендувати для практичного застосування:

- Рівень 1. Рентабельність підприємства;
- Рівень 2. Ринкова стабільність підприємства;
- Рівень 3. Ліквідність балансу підприємства;
- Рівень 4. Платоспроможність підприємства.

Розглянемо детальніше аналіз показників, що входять до кожного з цих рівнів (табл.1, табл.2).

Таблиця 1 – Середні значення ключових коефіцієнтів ефективності діяльності за галузям промисловості України

Галузь промисловості/ Назва коефіцієнту	Коефіцієнт зносу основних засобів	Фондовіддача основних засобів	Рентабельність активів	Коефіцієнт оборотності активів
Машинобудування в цілому	0.48	2,77	0,01	1,16
Важке машинобудування	0.52	1,56	0,04	0,72
Енергомашинобудування	0.51	0,94	-0,02	0,37
Хімічне машинобудування	0.61	2,75	0,04	0,96
Суднобудування	0.58	2,94	0,9	1,01
Ремонт машин та обладнання	0.55	1,64	0,06	0,75
Транспортне машинобудування	0.19	1,18	0,07	0,84
Нормативні значення	Менше 0,5	більше 0	більше 0,05	більше 0

Таблиця 2 – Середні значення ключових коефіцієнтів фінансової стійкості за галузям промисловості України

Галузь промисловості. Назва коефіцієнту	Коефіцієнт покриття загальний	Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів	Коефіцієнт платоспроможності	Коефіцієнт фінансової стійкості
Машинобудування в цілому	1.08	1.41	1.02	1.10
Важке машинобудування	1.56	0.39	1.09	3.44
Енергомашинобудування	1.67	1.03	0.94	1.78
Хімічне машинобудування	1.45	1.32	1.07	2.07
Суднобудування	1.56	0.97	1.10	2.19
Ремонт машин та обладнання	0.84	1.79	0.95	0.70
Транспортне машинобудування	2.17	0.24	1.06	4.46
Нормативні значення	1.0-1.5	менше 1	більше 1	більше 1

Розкид середніх значень коефіцієнтів по галузях досить значний, що підтверджує наше припущення про необхідність розрахунку середньогалузевих значень, а не тільки середніх показників по всій промисловості України в цілому. Частина коефіцієнтів укладається в нормативні значення, але основна їх маса, як і передбачалося нами, відрізняється від них у кращу, але частіше в гіршу сторону. Зараз проаналізуємо кожний з коефіцієнтів окремо. Почнемо з

коефіцієнту зносу основних засобів. Більшість підприємств України (за винятком підприємств легкої промисловості України) перевищує чи знаходиться в критичній зоні значень щодо нормативу даного показника. Підприємства машинобудування зносили свої основні фонди більш ніж на половину (по окремих підприємствах цей показник перевищує 70-80%), що є без сумніву негативним явищем. Єдиною із семи аналізованих підгалузей, у якій ситуація зі зносом основних засобів далека від критичної є транспортна промисловість. Галузевий аналіз основних фінансово-економічних коефіцієнтів показав, що на сьогоднішній день в аналітиків дуже перекручений і неточний інструментарій аналізу. Це стосується не логіки розрахунку коефіцієнтів або ж економічного змісту нормативних значень того чи іншого показника, а саме реальних середніх значень коефіцієнтів, тобто реальної ситуації на підприємствах України).

По більшості з розглянутих нами показників реальні середні значення по галузях відрізняються від рекомендованих нормативних значень, тобто на загальному тлі підприємство може мати відносно стійке фінансове положення і вести досить (з погляду галузі) ефективну діяльність. У той час як існуючі нормативи будуть характеризувати його фінансовий стан як негативний, що, в свою чергу, може позначитися на взаєминах із кредиторами, контрагентами, інвесторами і т.д. Тобто при здійсненні фінансово-економічного чи порівняльного аналізу діяльності підприємства необхідно враховувати галузевий фактор, або, принаймні, мати його на увазі. Пропоноване нами сполучення "класичних" нормативних значень із середніми показниками в розрізі галузей дозволить зробити фінансово-економічний аналіз більш об'єктивним і точним. Значний розкид значень коефіцієнтів по окремих галузях обумовлює досить широкий типовий діапазон, що робить дещо розмивчастим представлення про ліміти коливання показника, в котрих та чи інша зміна не буде трактуватись як погіршення фінансового стану чи невідповідність його нормативним значенням.

Розглянуті нами вище фінансово-економічні показники, навіть з урахуванням наших рекомендацій, дають усе-таки лише розрізнену і часткову оці-

нку фінансового стану підприємства. З однієї сторони при використанні досить великої кількості коефіцієнтів з'являється можливість максимально різнобічно проаналізувати діяльність підприємства і його поточне, а можливо і майбутнє фінансове становище. З іншого боку, велика кількість фінансових показників значно ускладнює роботу аналітиків, а також може створити деяку "розпливчастість" загальної картини в результаті суперечливих сигналів від різних показників.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Середні значення основних фінансово-економічних показників по промисловості України в цілому знаходяться не дуже далеко від рекомендованих нормативних значень, хоча основна їх маса перебуває в критичних зонах чи перевищує їх. Найбільш «слабкими місцями» є коефіцієнти зносу основних засобів, рентабельності активів та коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів.

Список літератури: 1. Управління фінансовою санацією підприємства: Навчальний посібник / С.Я. Салига, О.І. Дацій, Н.В.Нестеренко, О.В.Серебряков. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с. 2. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретично-методологічні засади та практичний інструментарій. – К.: Київ. Нац. торг. екон. ун-т, 2001. – 580 с. 3. Методи оцінювання і планування економічних показників діяльності підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / І.Б. Олексів / Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Л., 2003. – 18 с.: рис., табл. – укр. 4. Планування економічної безпеки підприємств в умовах ринкової економіки: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Т.Б. Кузенко; Європ. ун-т фінансів, інформац. систем, менеджменту і бізнесу. – К., 2004. – 18 с.: рис. – укр. 5. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с. 6. Фінансова стійкість підприємств торгівлі та її забезпечення в умовах трансформації національної економіки: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / І.М. Бурденко; Укр. акад. банк. справи. – Суми, 2002. – 19 с. – укр.